HET STUDIEJAAR

1975-1976

REDE

uitgesproken op 1 september
1975 bij de opening van het
Academisch Jaar 1975/1976

door

de Voorzitter van het
College van Bestuur
Ir. J.B. Ritzema van Ikema

Dames en Heren,

Voor het kiezen van onderwerpen die in een rede bij de opening van het Academisch Jaar passend kunnen worden besproken kan de samensteller te kust en te keur gaan bij de documenten die hogeschoolraad, faculteitsraad en college van bestuur in het afgelopen jaar hebben geproduceerd.

Voeg daarbij nog de stortvloed van documenten die door niet-Wageningse instanties over ons werden uitgestort, waarover de vorige rector magnificus vanaf deze plaats klaagde, dan is de moeilijkheid niet zo zeer gebrek aan stof maar meer het doen van een keuze die overigens niet anders dan subjectief kan zijn. Voor feiten die niet in deze rede aan de orde komen en die toch vermeldenswaard zijn zij verwezen naar een lijst die tezamen met de tekst zal worden gepubliceerd.

Bestuurlijke aspecten

Het raamwerk van de organisatiestructuur van de instellingen van wetenschappelijk onderwijs wordt bepaald door de Wet op de universitaire bestuurshervorming en de Wet op het wetenschappelijk onderwijs. Dat geldt ook voor de Landbouwhogeschool. Beide wetten zijn geschreven voor de universiteiten en de technische hogescholen en met de typische situatie in Wageningen werd slechts in zeer beperkte mate rekening gehouden. Dat geldt in het bijzonder

voor de W.U.B. Dit betekent niet dat men zich daarover bij de Landbouwhogeschool ongelukkig behoeft te gevoelen; zo lang de hogeschool blijft ressorteren onder het ministerie van Landbouw kunnen wij daar best in berusten.
Het betekent wel dat wij binnen het raamwerk van W.U.B. en W.w.o. eigen oplossingen moeten vinden voor datgene waarin wij anders zijn dan de anderen; oplossingen voor de typische Wageningse situatie, de "T.W.S.", zoals die in het bestuurlijk jargon van 1975 is gaan heten. Die T.W.S. wordt in hoofdzaak gekenmerkt door het bestaan van slechts één faculteit, de faculteit der Landbouwwetenschappen. Daardoor komt de coördinerende functie die topbesturen elders hebben, te vervallen en worden de taak en de functie van de hogeschoolraad, het college van dekanen en, in mindere mate, het college van bestuur anders dan bij de andere instellingen het geval is.
Dat maakte eigen oplossingen voor het bestuursreglement en het faculteitsreglement nodig. Beide reglementen werden in het afgelopen jaar door de daarvoor bevoegde raden aanvaard. Het bestuursreglement wordt thans getoetst door de Cie. Polak en het advies van de commissie aan de Minister van Landbouw en Visserij en de beslissing van de minister wachten wij niet zonder spanning af.
Over de W.U.B. heb ik het vorig jaar gesproken en ik kan er daarom thans kort over zijn. Ik meen mijn uitspraak van het vorig jaar te kunnen handhaven: wij kunnen in

Wageningen met de W.U.B. leven. Dat wil niet zeggen dat er geen betere wet is te bedenken; de Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen heeft daartoe een poging gedaan met een voorontwerp van wet waarop, zoals bekend is, door de instellingen nogal afwijzend is gereageerd. Overigens werd door de hogeschoolraad de commissie Evaluatie W.U.B. ingesteld die met haar werkzaamheden is begonnen.
Te verwachten valt dat in het komende jaar de discussie rond de W.U.B. levendiger zal worden wanneer de voorstellen van de Staatssecretaris in de Kamer worden besproken.

Terug naar de T.W.S. De Faculteit der Landbouwwetenschappen, een der grootste faculteiten in Nederland, kent geen sub-faculteiten zoals elders gebruikelijk is.
Zij bestaat uit 71 vakgroepen en 22 studierichtingen.
Het bestuursorgaan der faculteit, de faculteitsraad, tot wiens taak behoort de organisatie en de coördinatie van het onderwijs en de wetenschapsbeoefening van de daartoe behorende vakgebieden leek bestuurlijke problemen te gaan ondervinden in de uitoefening van zijn taak. Het coördineren van 71 vakgroepen leek niet zo maar mogelijk, waar de specifieke problemen van elk zozeer uiteenlopen.

Verdichting van de structuur scheen dus geboden maar hoe?
Minder vakgroepen en dus bestaande samenvoegen?
Of tussen faculteitsraad en de vakgroepen een soort tussenniveau?
Of nog wat anders?

Aan het Bureau Bosboom en Hegener werd advies gevraagd en er werd een begeleidingscommissie ingesteld, die naast de begeleiding, het rapport van Bosboom en Hegener tevens van commentaar voorzag. Het rapport en het commentaar zijn uitvoerig in beide raden aan de orde geweest. De conclusie was ongeveer dat de oriëntatie over een in te stellen middenstructuur voortgang moest vinden en dat de eerder ingestelde begeleidingscommissie een overzicht van de meningsuitingen over het rapport Bosboom en Hegener over de middenstructuur moest geven. Deze commissie rapporteerde in september 1974; dit rapport werd opnieuw in beide raden aan de orde gesteld. Waar eerder in de raden toch wel positief over een middenstructuur werd gedacht was de houding nu veel meer gereserveerd.
De discussie in de raden spitste zich namelijk toe op twee aspecten:

a. moet er al dan niet een middenstructuur komen?
b. als er een middenstructuur komt moet er dan gestreefd worden naar een geïntegreerde dan wel naar een gedifferentieerde middenstructuur? Met een geïntegreerde middenstructuur bedoelde men een structuur waarbij t.a.v. onderwijs, onderzoek en beheer een orgaan op middenniveau besluiten kan nemen, terwijl met een gedifferentieerde middenstructuur een structuur wordt bedoeld waarbij besluiten over de drie onderwerpen door verschillende organen worden genomen.

De faculteitsraad was niet erg tevreden met het eindverslag van de begeleidingscommissie en vond - evenals de commissie zel - het oorspronkelijk rapport van Bosboom en Hegener toch meer in overeenstemming met zijn huidige gevoelens dan de door de begeleidingscommissie uit de eerdere discussies getrokken conclusies. De raad constateerde immers dat de infrastructuur van de faculteit reeds kenmerken had van een middenstructuur ontstaan langs wegen die in het rapport van Bosboom en Hegener staan aangegeven en vervolgens dat meer aandacht diende te worden gegeven aan de beheersstructuur; dat in de infrastructuur van de faculteit onderwijs en onderzoek bijeen moesten worden gehouden en tenslotte dat de evaluatie van de infrastructuur en het functioneren daarvan jaarlijks op de agenda van de raad moest verschijnen.
Dat was heel andere taal dan eerder was gesproken.
De hogeschoolraad deed het wat milder. Men wilde er naar vermogen aan meewerken dat de meningsvorming over nieuwe bestuursvormen binnen de Landbouwhogeschool gecoördineerd voortgang vindt. Aan het college van bestuur werd verzocht
(a) bij de indeling van de Landbouwhogeschool in beheerseenheden er naar te streven die eenheden zo mogelijk af te leiden van eenheden van onderwijs-onderzoek, en
(b) een coördinatiecommissie bestuursstructuur LH in te stellen, die de bestuursorganen op de hoogte moet houden van de gedachteontwikkeling binnen de LH omtrent de bestuursstructuur en te komen tot gecoördineerde menings- en besluitvorming binnen een aantal commissies van FR/CvB en HR. Op het eerste verzoek heeft het college van bestuur

gereageerd door een commissie in te stellen die criteria waaraan beheerseenheden moeten voldoen zal opstellen en die ook over eventuele verkaveling van die eenheden zal adviseren. Aan de realisering van het tweede verzoek wordt nog door het college gewerkt.

Het lijkt dat de gehele discussie over een middenstructuur op een zacht pitje is komen te staan. Wat is nu de oorzaak van het omslaan van een aanvankelijk enthousiasme naar een zekere gelatenheid en zelfs het afwijzen van het idee? Het onderwerp is aangesneden van bestuurderszijde: met de huidige structuur zou niet bestuurd kunnen worden. Daar was men het aanvankelijk over eens.

Later kwam er weerstand, er gebeurden toch geen ongelukken, de faculteitsraad bestuurde toch, deden de vakgroepen hun organisatorisch werk dan niet goed en deed de grote afstand tot de faculteitsraad niet weldadig aan? De situatie dat Rusland groot en de Czaar ver is, werd ook niet altijd verwerpelijk gevonden.

Het college van bestuur heeft het verloop van de discussie met intense belangstelling gevolgd zonder daarbij op de voorgrond te treden. Het heeft zo nodig wat aangemoedigd, ook wel eens wat geremd, gezorgd dat er vergaderzalen waren en dat er koffie was en dat de rekeningen op tijd werden betaald. Het heeft wat bedenkelijk gekeken toen het er op leek dat sommigen meenden dat bij een geintegreerde middenstructuur de daarvoor gekozen bestuursorganen ook verantwoordelijkheid voor beheerszaken moesten dragen, en het heeft toen art. 31, 2e lid sub b van de W.U.B. nog eens nagelezen. Wat moet het college nu doen? Rustig afwachten tot de geesten rijper worden dan nu voor een middenstructuur of

wachten tot de "kenmerken van een middenstructuur" waarvan eerder sprake was zich duidelijk gaan ontwikkelen? Of zelf een stap ondernemen, wat zou kunnen, gezien art. 31, 2e lid sub f W.U.B.? Afwachten lijkt een wijsheid te zijn die in deze tijd niet altijd gewaardeerd wordt. Toch lijkt het mij dat het college zich kan spiegelen aan het woord van Talleyrand die een aankomend diplomaat voorhield: "Et surtout, monsieur, pas trop de zèle".

Nog één keer over de T.W.S. De LH kent slecht één bureau, dat ten dienste staat van de hogeschoolraad, het college van bestuur, het college van dekanen en de faculteit. Geen van de genoemde organen heeft een eigen bureau. Dat betekent dat hoge eisen aan het bureau worden gesteld en dat dit bureau op dezelfde wijze diensten aan alle bestuursorganen moet kunnen leveren zonder daarbij één orgaan te zeer naar de ogen te zien. De omvang van de werkzaamheden van het bureau is in de laatste jaren sterk toegenomen: de stijgende aantallen studenten, de grotere divergentie in het onderwijs, maar vooral de invoering van de W.U.B. en allerlei andere reeds gerealiseerde of voorgenomen veranderingen van het wetenschappelijk onderwijs veroorzaakten een sterke stijging van de omvang van het takenpakket. De vraag rees of het bureau nog wel een organisatiepatroon heeft passend bij de nieuwe bestuursstructuur.
Het college van bestuur heeft aan het Bureau Bosboom en Hegener gevraagd na te gaan welke organisatievorm het meest aan de huidige eisen voldoet. Het rapport is uitgebracht en wordt nog bestudeerd.

Het werk gaat echter door en ook zonder dat de toekomstige structuur van het bureau vast staat moeten de oude en nieuwe taken met inachtneming van de nieuwe structuren worden verricht. Dat betekent dat hier en daar moet worden geïmproviseerd en dat zoals Bosboom en Hegener het zo treffend zegt het wiel telkens opnieuw moet worden uitgevonden". Toch zijn bestuursorganen en bureau in staat gebleken een procedure uit te werken voor iets dat ieder jaar terugkomt: de begroting, waarbij vakgroepen, commissies, college van bestuur, faculteitsbestuur en -raad, hogeschoolraad en het bureau betrokken zijn.

Begroting en Studentenaantallen.

De ruimte is gering vooral in de personele sector; de discrepantie tussen taken en middelen is groot.
Terwijl bij de LH het studentenaantal sterker is gestegen dan bij de overige instellingen voor w.o., is de personeelsformatie minder sterk gestegen. Met gebruikmaking van de in de recente nota meerjarencijfers van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen voor de verschillende studierichtingen/c.q. groepen van studierichtingen, opgenomen verhoudingsgetallen tussen studenten en personeel, kan worden berekend dat de LH als geheel op basis van het werkelijk aantal studenten een achterstand heeft. Gelet op de algehele financiële situatie bij de Overheid is niet te verwachten dat de formatieachterstand in 1976 geheel zal kunnen worden weggewerkt.
De hoop bestaat echter dat de omvang van de door de

Overheid voor 1976 toe te kennen formatie-uitbreiding zodanig zal zijn dat de achterstand kan worden verkleind. Ik noemde de stijgende aantallen studenten die dit jaar onze prognose dreigen te overschrijden. Daarin is begrepen een aantal dat voor inschrijving voor de gewenste studie elders niet kon worden toegelaten. Voor hen was de LH een tweede keus. Maar ook zonder deze groep stijgt het aantal in tegenstelling tot de landelijke trend.
Op zichzelf is het wel prettig om te merken dat de aankomende studentengeneratie voor de LH belangstelling heeft, maar na die constatering komen de problemen. Weliswaar kunnen wij met kunst en vliegwerk de propaedeusestudie voor de aantallen die zich thans gemeld hebben nog wel regelen, maar dat kan niet of nauwelijks meer in de latere studiefasen. Wat moet er nu gebeuren? Een numerus fixus die alleen voor de gehele LH kan worden gevraagd schiet de bedoeling ver voorbij. Moeten we dan naar een numerus fixus voor afzonderlijke propaedeuses? Dat zou alleen kunnen nadat uitvoering is gegeven aan het voornemen van de faculteitsraad een veel groter aantal propaedeuses in te stellen.
Het is een vraagstuk dat in het komende jaar veel van onze aandacht zal vergen.

Ruimtelijke Planning

Met vooruitziende blik hebben generaties van besturen gezorgd voor grond voor uitbreiding van onze hogeschool.

Jarenlang deed de z.g. commissie Wellen, genoemd naar haar voorzitter, de toenmalige directeur-generaal van de landbouw, goed werk door regelmatig over de grondbehoefte overleg tot stand te brengen tussen de gemeente, de instituten en de hogeschool. Tien jaar geleden rijpte dáár het inzicht dat binnen Wageningen geen ruimte meer is voor onderzoekingen die veel grond aan proefvelden vergen. Besloten werd de veel-grond-eisende onderzoekingen te doen plaatsvinden in Oostelijk Flevoland. Hieraan is consequent gewerkt: de LH richtte een proefbedrijf Oostelijk Flevoland op in Swifterbant. Bij de officiële opening op 19 juni jl. door de directeur van het landbouwonderwijs kreeg dit proefbedrijf de naam: "Ir. A.P. Minderhoudhoeve".
Dank zij deze grondpolitiek kan de behoefte aan proefterreinen in Wageningen beperkt blijven tot die waarbij een geringe afstand tot collegezaal of laboratorium essentieel is.

Aan de vaststelling in 1969 door de gemeente van het bestemmingsplan "landelijk gebied west" ging overleg met de hogeschool vooraf. In het noordwesten van de gemeente, ten noorden van het gebouw voor cultuurtechniek "De Nieuwlanden" is volgens dit bestemmingsplan 60 ha gereserveerd voor bebouwing door de Landbouwhogeschool.
Eveneens in 1969 stelde het toenmalige bestuur van de hogeschool een studiegroep in met betrekking tot "de uitgangspunten die ten grondslag moeten liggen aan de ruimte-

lijke planning". Deze commissie ruimtelijke planning is vorig jaar naar taak en samenstelling aangepast aan de nieuwe universitaire bestuursstructuur. Toen besloot namelijk de hogeschoolraad een nieuwe Commissie Ruimtelijke Planning in te stellen. De commissie staat onder leiding van prof.dr.ir. F. Hellinga en heeft tot taak aan het college van bestuur te adviseren "ten aanzien van het LH-beleid inzake ruimtelijke planning en structurering, waarbij inbegrepen de aspecten van huisvesting van studenten en personeel". Tevens werd aan de commissie gevraagd "op korte termijn een voorstel te ontwikkelen voor de hogeschoolraad inzake het raamwerk voor het door de hogeschoolraad te voeren ruimtelijke beleid".
De commissie ziet zich voor een omvangrijke problematiek geplaatst. De toekomst van het universitair onderwijs is voor een belangrijk deel afhankelijk van overheidsbeleid, liggend buiten onze invloedssfeer. De fundamentele lijnen omtrent de ontwikkeling van de LH komen aan de orde in het project "LH-waarheen?", dat de bouwstenen zal leveren voor een ontwikkelingsplan, vast te stellen door de hogeschoolraad.
Voor de ruimtelijke planning is in het bijzonder van belang:

- welke samenwerkingsstructuur met het hoger beroepsonderwijs streven we na?
- hoe zal de ontwikkeling van de Wageningse instituten zijn?
- hoe zien de bevolkingsprognoses voor de gemeente Wageningen eruit?

Bij alle onzekerheden is één ding zeker:
het grondbeleid richt zich op de lange en zeer lange termijn, d.w.z. op een onzekere toekomst. Het beleid inzake ruimtelijke planning is derhalve flexibel en gericht op het openhouden van mogelijkheden, thans nog niet voorzien.
Een tweede uitgangspunt lijkt mij te zijn dat het ruimtelijk beleid van de hogeschool gevormd wordt in nauwe wisselwerking met dat van de gemeente Wageningen en in samenhang met de ontwikkeling van de Wageningse instituten.
De LH heeft daarbij haar eigen verantwoordelijkheid, ontleend aan haar primaire taken van onderwijs en onderzoek.
Wij hebben goede hoop dat het de Commissie Ruimtelijke Planning lukt binnenkort een raamwerk te leveren, dat het verband tussen enerzijds onderwijs- en onderzoekprogramma en anderzijds omvang en situering van het bestand aan gebouwen en terreinen verheldert en hanteerbaar maakt.

Intussen vragen ook de dagelijkse ontwikkelingen beslissingen op korte termijn.
De gemeente Wageningen ziet zich voor ernstige moeilijkheden geplaatst door het uitblijven van een definitieve regeringsbeslissing over de bebouwing van de uiterwaarden.
Samen met onze hogeschool en de Directie Landbouwkundig Onderzoek heeft daarom de gemeente een werkgroep Inventarisatie Woningbouwmogelijkheden ingesteld.
Aan de hand van de plattegrond van Wageningen inventariseerde deze werkgroep, welke mogelijkheden voor woning-

bouw er theoretisch nog zouden zijn óók op gronden van of bestemd voor Landbouwhogeschool of instituten. De voorlopige conclusie uit deze inventarisatie is, dat de enige reële mogelijkheid voor een omvangrijk woningbouwprogramma voor de gemeente zou zijn - indien het uiterwaardenplan niet doorgaat! - een gedeeltelijke bebouwing van het noordwesten van de gemeente, krachtens bestemmingsplan 1969 bestemd voor onze hogeschool.
Deze mogelijkheid werd in 1973 geopperd door de z.g. Commissie Van Verschuer, ingesteld door de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. Uit dat rapport blijkt echter tevens dat velen een dergelijke noord-westoplossing met zijn excentrische ligging ongelukkig achten. Welke consequenties zou deze eventuele ontwikkeling in noord-west hebben voor de toekomstplanning van de LH? Hierover heeft het college van bestuur de Commissie Ruimtelijke Planning geconsulteerd. Intussen is wel besloten tot versterking van de thans reeds belangrijkste gebouwenconcentratie, te weten ter weerszijden van de Gen. Foulkesweg, met als zwaartepunt "De Dreijen". In dit licht past de aankoop van de voormalige begraafplaats. Hier kan bijvoorbeeld de nieuwbouw "Bibliotheek plus Pudoc" plaatsvinden. Een spoedige realisatie van dit belangrijke project heeft hoge prioriteit. In de huidige bibliotheek leidt de ruimtenood tot onhoudbare toestanden, die bij de dag verergeren. Het Pudoc is gehuisvest in een barak. Ik kom daar later nog op terug.
Eveneens past in de planologische conceptie voor het

gebied langs de Gen.Foulkesweg de aankoop door de LH van het voormalige ziekenhuis Pieter Pauw. Deze ruimte is behalve voor enkele afdelingen van onze eigen hogeschool tijdelijk bestemd om enig soulaas te bieden aan "bevriende buren".
In het kader van onze bouwactiviteiten dient duidelijk en met een zucht van verlichting te worden genoemd dat met de bouw van het Veeteeltcomplex - in 1970 getroffen door de aanbestedingsstop - kon worden begonnen.
Afzonderlijke vermelding verdient dat de restauratie van "De Wereld" zo ver was voortgeschreden dat op 5 mei 1975 de capitulatiezaal door Z.K.H. Prins Bernhard kon worden geopend.

Buitenland

De buitenlandse betrekkingen van de LH hebben altijd een sterk tropisch accent gehad en dat zal voorlopig wel zo blijven.
Niettemin lijkt het gewenst onze contacten met name in Europa niet te veronachtzamen. De Europese Economische Gemeenschap houdt zich met de organisatie van het wetenschappelijk onderzoek bezig en datzelfde gebeurt in de O.E.C.D. Er komen daar zaken aan de orde die ons raken. Wij moeten op de hoogte blijven maar wij zullen moeite hebben om de nodige mankracht daarvoor vrij te maken zodra de activiteiten van E.E.G. en O.E.C.D. het huidige niveau te boven gaan.
Tot de buitenlandse betrekkingen kunnen met enige goede

wil ook gerekend worden de M.Sc-opleiding, de medewerking die de LH geeft aan opleidingen die door het I.A.C. worden georganiseerd, alsmede de betrekkingen die wij onderhouden met het I.T.C. in Enschede.
De medewerking die de LH aan beide instellingen verleent is een stuk ontwikkelingshulp van hoge effectiviteit.
In het kader van het Programma Universitaire Ontwikkelingssamenwerking van de Nuffic verzorgde en verzorgt de LH een vrij groot aantal projecten. De contacten met het Centre Néerlandais bij het Office de la Recherche Scientifique et Technique Outre-Mer (O.R.S.T.O.M.) te Adiopodoumé (Ivoorkust) kwamen tot uiting in een redelijk aantal studenten dat aldaar zijn praktijktijd doorbracht.

Veel aandacht moest worden besteed aan het Celos in Suriname. De organisatie van het onderzoek werd ter hand genomen door de Onderzoekcommissie Celos in Suriname en de Werkgroep Celos te Wageningen. Er zijn naast de gebruikelijke onderzoekingen die reeds door een aantal vakgroepen worden uitgevoerd, thans drie projecten in bespreking die zowel voor Suriname als voor de LH van belang kunnen zijn. Verwacht wordt dat de nodige mensen en middelen hiervoor kunnen worden vrijgemaakt, terwijl thans in Suriname wordt nagegaan op welke wijze deze projecten passen in de Surinaamse prioriteiten.
Al deze activiteiten worden echter sterk beinvloed door de komende onafhankelijkheid van Suriname en de daaruit voortvloeiende overdracht van het Celos aan Suriname. In de

Koninkrijksbesprekingen daarover werden afspraken gemaakt en overdracht van het Celos staat vast.
Wij hopen echter in het Celos-nieuwe-stijl na de overdracht gastvrijheid te mogen genieten, omdat wij in de tropen en dus ook in Suriname onderzoek zouden willen blijven doen en omdat wij graag een praktijkadres in de tropen, van waaruit studenten kunnen worden begeleid, zouden willen behouden. Overigens is ons van Surinaamse zijde herhaaldelijk verzekerd dat men het op prijs zou stellen indien de LH een bijdrage aan het Surinaamse universitaire onderzoek zou willen blijven leveren, vanzelfsprekend in overeenstemming met Surinaamse wensen en Surinaamse prioriteiten. Wij zijn dus zeer geïnteresseerd in de toekomstige organisatie van het Celos. Het is vanzelfsprekend dat partijen zich beraden over de omstandigheden waaronder het genoemde onderzoek moet plaatsvinden, om het zowel voor de LH als voor Suriname waardevol te laten blijven en dat betekent dat de organisatie van het Celos-nieuwe-stijl voor ons van betekenis is.

Planning

De opbouw van het planningsysteem voor het wetenschappelijk onderwijs en het wetenschappelijk onderzoek heeft in wisselende mate binnen de LH belangstelling gewekt. Hoewel de noodzaak om bij het projecteren van de toekomst ook de toewijzing van mensen en middelen planmatig te doen geschieden werd onderschreven, werd toch met enige zorg en een dosis gezonde argwaan afgewacht hoe de voorstellen van

de regering op onze eigen situatie zouden inwerken. Deze noodzaak werd temeer duidelijk toen de snelle stijging van het aantal studenten en de aanvankelijk daarmee gepaard gaande toewijzing van mensen en middelen het aandeel van het wetenschappelijk onderwijs en onderzoek in de Rijksbegroting in tien jaar deed stijgen van 3 tot 6%. Waar dit laatste cijfer zich lijkt te stabiliseren en de aantallen onderwijsvragende studenten nog wel zullen toenemen, is een zorgvuldige verdeling van de middelen geboden.
Dit laatste leidt vanzelfsprekend tot het pleiten voor mensen en middelen die nodig zijn om de studenten op te vangen. Over de ontwikkeling tot september 1974 heb ik vorig jaar gesproken. De vastgelopen machine werd weer op gang gebracht.

Het systeem omvat zowel het wetenschappelijk onderwijs als het hoger beroepsonderwijs. De bewindslieden blijven in laatste instantie verantwoordelijk voor beslissingen inzake de planning waarvoor zij politieke verantwoording dragen. Maar de instellingen hebben nu wel grotere zeggenschap dan bij het systeem McKinsey. Er is inmiddels een Planning-Overlegorgaan gevormd, waarin de instellingen en het hoger beroepsonderwijs zijn vertegenwoordigd. Dit orgaan zal moeten spreken over een nieuw planningsysteem en over zijn uiteindelijke vorm. Enkele werkgroepen van dit Planning-Overlegorgaan zijn momenteel met concrete onderwerpen bezig. De Academische Raad heeft de Permanente Planningcommissie ingesteld, waarin alle instellingen

zijn vertegenwoordigd.
In het afgelopen jaar is dit orgaan gaan functioneren. Het tempo is wat langzamer dan men zich aanvankelijk had voorgesteld. Het bespreken van competentie- en procedurekwesties heeft tijd gekost. Nog voor een aanvang kon worden gemaakt met de eigenlijke werkzaamheden moest advies worden uitgebracht over de toedeling in 1976 van mensen en middelen aan de instellingen, de LH uitgezonderd.
De Staatssecretaris heeft uit de z.g. meerjarencijfers voortvloeiende voorstellen gedaan voor 1976 die door de Permanente Planningcommissie op hun redelijkheid dienden te worden getoetst. Er is een advies uitgebracht, afwijkend van het aanvankelijke voorstel, dat met veel moeite werd geformuleerd. Er moet nog een lange weg worden afgelegd alvorens over een hanteerbaar planningsysteem kan worden beschikt en bij het opbouwen van dit systeem zal van de instellingen veel worden gevraagd als zij het onderling eens moeten worden over de toedeling van mensen en middelen.

Herstructurering wetenschappelijk onderwijs

In het afgelopen jaar hebben zich belangrijke ontwikkelingen rond het wetsontwerp herstructurering wetenschappelijk onderwijs voorgedaan. Nadat de Vaste Commissie voor Onderwijs en Wetenschappen van de Tweede Kamer in haar eindverslag van 14 januari 1975 het sein op groen zette voor de openbare behandeling van het betreffende wetsontwerp, heeft zich in de academische wereld een laatste in-

tensieve overlegronde voltrokken. Het heeft weinig zin de hierbij gevolgde procedure uitvoerig te belichten. Wel moge worden opgemerkt, dat zij paste in het rytme van "hollen of stilstaan", dat zo karakteristiek was voor alle overleg over dit wetsontwerp.
Het resultaat van het overleg is u bekend. De Academische Raad heeft in zijn zitting van 19 april 1975 het wetsontwerp, dat overigens een aantal verruimingen vertoonde ten opzichte van vorige ontwerpen, afgewezen. Dit kon echter de aanvaarding van het wetsontwerp door de Tweede Kamer niet beletten. Het valt te betreuren dat ondanks de lange periode van voorbereiding en ondanks de ruime inspraakmogelijkheden zo'n groot verschil in standpunten ten aanzien van het wetsontwerp is blijven bestaan tussen overheid en belanghebbenden.

De faculteitsraad en de hogeschoolraad hebben in deze laatste fase van het overleg over het wetsontwerp hun bezwaren ten aanzien van het onderhavige wetsontwerp nogmaals vastgesteld en op grond hiervan wijzigingsvoorstellen ontwikkeld. Zoals bij veel instellingen van wetenschappelijk onderwijs concentreerde zich ook in Wageningen het overleg op de passages in het wetsontwerp die handelen over de propaedeuse, over de toegestane cursusduur, over de plaats van het researchjaar in het onderwijsprogramma, over het aantal assistent-onderzoekers en over de vorm van de samenwerking tussen H.B.O. en W.O. De Landbouwhogeschool kon in haar uiteindelijke stellingname ten aanzien van

deze vraagstukken steunen op algemene inzichten in de doelstelling en in het functioneren van het onderwijs aan de Landbouwhogeschool. Zij kon haar standpunten tevens staven met de resultaten van de door de richtingsonderwijscommissies uitgevoerde doelstellingenanalyses en van de reeds bereikte voorlopige resultaten van herprogrammering. Tevens steunde zij in haar kritiek en tegenvoorstellen op ervaringen met de in 1970 ingevoerde studieprogramma's, tot stand gekomen op basis van een aantal uitgangspunten, die door de bewindslieden ook genoemd worden in hun Memorie van Antwoord van 7 november 1973. In tegenstelling tot de Academische Raad, keurde de Landbouwhogeschool het sterk herziene wetsontwerp dan ook niet integraal af.

Het is nu zaak om binnen het nieuwe wettelijk kader tot zo goed mogelijke onderwijsprogramma's voor de Landbouwhogeschool te komen. Veel werk is hiertoe reeds verricht. Het zal echter iedereen duidelijk zijn dat in de komende jaren nog van velen in onze hogeschoolgemeenschap extra inspanningen zullen worden gevraagd om de herprogrammering tot een succesvol einde te brengen. Dit geldt in het bijzonder omdat de herprogrammeringsresultaten voldoende overtuigingskracht moeten bezitten ten aanzien van de noodzakelijk geachte cursusduur.
In dit kader is het ook van het grootste belang te bevorderen dat het aantal plaatsen voor assistent-onderzoekers voldoende is om de Wageningse positie op het gebied van wetenschappelijk onderzoek te kunnen handhaven en uit-

bouwen.

Tenslotte wil ik in dit verband nog de samenwerking tussen H.B.O. en W.O. als een, ook voor de toekomst, belangrijk werkterrein aanstippen. Het reeds enige jaren geleden door de bewindslieden in ruime kring verspreide voorontwerp van wet spreekt over deze samenwerking in zeer algemene termen. De contacten tussen landbouwkundig H.B.O. en W.O. zullen met de voortgang van de herprogrammering nog intensiever moeten worden. De bestaande contacten en de reeds op gang gebrachte overlegprocedure rechtvaardigen de hoop dat in het landbouwonderwijs pionierswerk kan worden verricht op het gebied van samenwerkingsvormen tussen H.B.O. en W.O. Daarbij mogen wij samenwerking met het niet-landbouwkundige H.B.O. echter niet verwaarlozen.

Wetenschappelijke-Informatieverzorging

Aan de wetenschappelijke-informatieverzorging, waaronder hier wordt verstaan bibliotheekwezen, documentatie en publikatie, werd in 1974 veel aandacht besteed, hoewel dit nog niet leidde tot verstrekkende concrete beslissingen. Er was reeds een principebesluit over het z.g. AWI-rapport, dat een samengaan van Pudoc en LH-Bibliotheek bepleitte. Vervolgens moet door de COWI - commissie Wetenschappelijke-Informatieverzorging - een samenwerkingsovereenkomst tussen Pudoc en Bibliotheek, of anders gezegd tussen de Wageningse Instituten en de LH worden opgesteld. Daarop aansluitende werd begonnen met de voorbereiding van de nieuwbouw van de Bibliotheek waarin ook het Pudoc zal

worden gehuisvest.
Het is duidelijk dat die voorbereiding veel tijd gaat kosten, maar even duidelijk is dat de huidige huisvesting zeer onbevredigend is. De Bibliotheek staat dan ook op de derde plaats in onze prioriteitenlijst na het Veeteelt-complex en de afbouw van het Biotechnion.
De Begeleidingsadviescommissie Bibliotheek - nieuwe stijl - heeft zojuist rapport uitgebracht over het vraagstuk centralisatie-decentralisatie. Over de aanbevelingen van deze commissie moet worden beslist vóór een definitief programma van eisen voor de Bibliotheek kan worden opgesteld.
Er werd besloten gelden te reserveren voor wetenschappelijke literatuurinformatie via de computer, zoals die thans in eerste aanzet bij het Pudoc verkregen kan worden.
De algemene problematiek verbonden aan de wetenschappelijke-informatieverzorging wordt gekenmerkt door een snel evoluerende technologie op dit gebied en een snel wassende literatuurstroom. Dat eist ingrijpende veranderingen. Bovendien wil de gebruiker sneller en beter geholpen worden. Dat kan in beginsel wel, maar hoe het precies moet is nog niet uitgekristalliseerd. Op de huidige manier doorgaan zou dwaas zijn, wanneer men tenminste niet wil dat de service ernstig zou verminderen. Het huidige apparaat is op de nieuwe taken niet berekend, en er zullen kwantitatieve en kwalitatieve veranderingen nodig zijn, hetgeen in deze tijd niet gemakkelijk is te verwezenlijken.

Onderzoekbeleid

In oktober 1974 bood de Vaste Commissie voor de Wetenschapsbeoefening zijn nota "Op weg naar een onderzoekbeleid van de Landbouwhogeschool" aan de faculteit aan. Aan het tot stand komen van deze beschouwing was een aantal jaren inventarisatie voorafgegaan. Het meeste materiaal werd door de vakgroepen bijeengebracht naar aanleiding van een verzoek in oktober 1973. Zo ontstond een inzicht in de aard en omvang van de ca. 600 lopende onderzoekprojecten en in de voornemens die de vakgroepen hadden voor de naaste toekomst.

De antwoorden werden niet alleen per vakgroep gerapporteerd maar eveneens verwerkt in een matrix van activiteiten/disciplines, volgens een ordeningsprincipe ontwikkeld door de N.R.L.O. Uit deze rangschikking blijkt onder meer dat, gelet op de zwaartepunten in de gegroepeerde onderzoekactiviteiten, de Landbouwhogeschool nog steeds met recht een Landbouwhogeschool mag worden genoemd. Ook blijkt dat ca. 25% van de activiteiten wordt besteed aan wat in de nota heet "intradisciplinair zuiver-wetenschappelijk onderzoek". Zwaartepunten kan men onder meer waarnemen in de activiteiten der biologische disciplines in de sector van de produktie van landbouwgewassen en vee en alles wat daarmee samenhangt en in de sociaal-economische sector.

Na een uitvoerige bespreking formuleerde de faculteitsraad eerst een aantal door de VCW te hanteren en uit te werken functionele beleidselementen. Zo werd gevraagd sa-

menwerkingsverbanden van onderzoekers over de grenzen der vakgroepen heen te stimuleren.
Daarnaast werd de VCW opgedragen zijn inventariserend werk voort te zetten, waarbij vooral nagegaan moet worden wat er thans van de voornemens van 1973 is gerealiseerd. Ook moet de VCW gaan onderzoeken of het onderzoek het onderwijs voldoende steun geeft, of met het gericht inzetten van promotieassistenten richting kan worden gegeven aan het onderzoek, of externe financiering mede gebruikt kan worden bij een te voeren onderzoekbeleid, waarvoor het nodig is het tweede-geldstroomonderzoek binnen de LH zichtbaar te maken.

Wetenschapsbeleid

In de vergadering van 10 april jongstleden stelde de hogeschoolraad het standpunt van de Landbouwhogeschool over de Nota Wetenschapsbeleid van de Minister van Wetenschapsbeleid vast. In twaalf besluiten onderschrijft de raad het ontwerp voor het commentaar van de Academische Raad; spreekt uit dat de huidige functie van Z.W.O. - de bevordering van zuiver-wetenschappelijk onderzoek van hoge kwaliteit - niet moet veranderen of worden aangevuld met andere taken; de raad maakt opnieuw duidelijk dat de Landbouwhogeschool op onderzoekgebied nauwe relaties onderhoudt met de Nationale Raad voor Landbouwkundig Onderzoek en dat ook in de toekomst wil blijven doen; tenslotte wil de hogeschoolraad dat een door de Academische Raad in te stellen orgaan - en niet de R.W.O. - de verantwoorde-

lijkheid gaat dragen voor de registratie en de coördinatie van al het universitaire onderzoek, èn uit de eerste en uit de tweede geldstroom.

Die opmerkelijke uitspraak over de relatie met de N.R.L.O. is het resultaat van een langdurige en diepgaande discussie in de vele advies- en bestuursorganen van de hogeschool. De uitspraken over deze relatie worden in de afgelopen jaren steeds duidelijker. Het besluit van de hogeschoolraad van 6 juni 1974 bijvoorbeeld, is vaag vergeleken bij het besluit van april jongstleden. De Landbouwhogeschool streeft thans naar handhaving van de participatie binnen de N.R.L.O. voor al die activiteiten die binnen de Nationale Raad een coördinatiepunt kunnen vinden. Daarnaast realiseert zij zich ten volle de behoefte van een aantal vakgebieden aan bindingen met andere organisaties en werkgemeenschappen.

De ontwikkeling van de relatie met de N.R.L.O. kan niet los gezien worden van het werkgebied van de raad en van de behoefte van de Landbouwhogeschool aan contacten met andere instituten waar landbouwkundig onderzoek wordt verricht. De ontwikkeling van die relatie is ook bevorderd door de discussies naar aanleiding van de nota van de Gespreksgroep Universitair Onderzoek en van de voorstellen voor een disciplinegewijze landelijke planning van het universitaire onderwijs volgens de inzichten van het bureau McKinsey. De Landbouwhogeschool constateerde toen dat een disciplinegewijze planning van het onderwijs binnen de

Faculteit der Landbouwwetenschappen met behoud van de vele positieve aspecten die dat onderwijs kenmerken, niet mogelijk is. Thans stelt de hogeschoolraad het ongewenst te vinden dat de planning van het maatschappelijk dienstbaar onderzoek volgens de Nota Wetenschapsbeleid op drie plaatsen in het planningsoverleg wordt geconcentreerd. Hij wijst er op dat veel universitair onderzoek ook of beter in sectorraden kan worden gecoördineerd dan per discipline binnen een Raad voor Wetenschappelijk Onderzoek waarin de universiteiten bovendien onvoldoende vertegenwoordigd zullen zijn. De Landbouwhogeschool onderschreef het commentaar van de Academische Raad van 28 april 1972 op de G.U.O.-nota. De nadruk lag in dat commentaar op de eigen verantwoordelijkheid der instellingen voor het te voeren onderzoekbeleid en op het handhaven van de mogelijkheid het grootste deel van het onderzoek te financieren uit de eerste geldstroom.

Het besluit van de hogeschoolraad van 1974 dat de Landbouwhogeschool zal participeren in het werk van de N.R.L.O. is waarschijnlijk mede te danken aan de waardering voor de inzichten die in de N.R.L.O. kennelijk leven over de functie, de taak en de organisatie van het maatschappelijk dienstbare onderzoek. Dit neemt niet weg dat de Landbouwhogeschool bij het formuleren van zijn recente visie de gelegenheid niet voorbij liet gaan om de N.R.L.O. te laten weten dat de Landbouwhogeschool in het werk van de raad wil participeren met behoud van zijn eigen karakter, met behoud van de mogelijkheid om met andere universiteiten

en hogescholen binnen de Academische Raad tot zinvolle ontwikkelingen van de landelijke planning van universitair onderzoek te komen en met behoud van de mogelijkheid om met andere organisaties, b.v. Z.W.O., samen te werken voor die vakgebieden waarvoor het N.R.L.O.-kader geen of onvoldoende mogelijkheden biedt.

Men mag niet verwachten dat alle leden van de LH-gemeenschap het eens zullen zijn met het thans ingenomen standpunt. Wel mag men aanvoeren dat tussen de visies en adviezen van de Vaste Commissie voor de Wetenschapsbeoefening, de Faculteitsraad en de Commissie voor Onderwijs en Wetenschap weinig verschil bestaat en dat de hogeschoolraad die visies min of meer tot de zijne maakte. Dat neemt niet weg dat ook naar het waarschuwend geluid uit het College van Dekanen en naar de bezwaren van enige binnen de Landbouwhogeschool zeer gewaardeerde en ervaren leiders van onderzoek is geluisterd. Die waarschuwing wees op het gevaar van te eenzijdige bindingen met de N.R.L.O. en op de behoeften der basisvakken en maatschappijwetenschappen aan interuniversitaire relaties en bindingen met werkgroepen van Z.W.O. Bij het aanbieden van het LH-standpunt aan de Minister voor Wetenschapsbeleid heeft het college van bestuur aandacht gevraagd voor die passages in het LH-standpunt die aan deze bezwaren tegemoet komen.

Men kan nu vaststellen dat na enige jaren van intensieve meningsvorming over de verschillende aspecten van het toekomstig wetenschapsbeleid de Landbouwhogeschool haar

standpunt heeft bepaald. Zij heeft gekozen voor een coördinatie van het grootste deel van haar op toepassing gericht onderzoek en ontwikkelingswerk binnen één der toekomstige sectorraden, de N.R.L.O.. Zij heeft zich uitgesproken voor de registratie en de coördinatie van het universitaire onderzoek binnen de Academische Raad. Zij heeft haar waardering voor het werk en de huidige taak van Z.W.O. laten blijken door te stellen dat die taak geen verandering en geen aanvulling behoeft. Zij heeft zich gerealiseerd dat bepaalde vakgebieden andere behoeften hebben dan de meerderheid der vakgebieden in de landbouwkundige sectoren en heeft in haar standpunt de ruimte geschapen om in deze behoefte op adequate wijze te voorzien.

Welzijnsaspecten

Het welzijn van de gehele LH-gemeenschap heeft de hogeschoolraad en het college van bestuur in het afgelopen jaar bezig gehouden. De huisvesting van studenten in de allereerste plaats. Er werd uitvoerig binnen de stichting studentenhuisvesting en de hogeschoolraad gediscussieerd over hoog- of laagbouw voor nieuw te bouwen accommodatie Er is een duidelijke voorkeur bij de studenten voor laagbouw. Bouwtechnisch gezien zou dat ook wel kunnen in overeenstemming met de toegestane normen, maar een probleem vormt het grotere bouwterrein dat in Wageningen uiterst schaars is. Bovendien kost - wil men aanstonds op laagbouw omschakelen - de voorbereiding tijd, omdat bestemmingsplannen moeten worden aangepast.

Er was een plan voor een volgende studentenflat - in hoogbouw geprojecteerd - aan de Dijkgraaf dat zonder meer kon worden uitgevoerd en waarbij het wachten slechts was op de Haagse goedkeuringen. Binnen de stichting studentenhuisvesting was er een duidelijke voorkeur voor laagbouw maar er kon niet worden gewacht en besloten werd het Dijkgraafplan uit te voeren. De goedkeuringen zijn inmiddels verkregen.
Gehoopt wordt dat in september 1977 de eerste kamers kunnen worden verhuurd. Dat zal dan wel de laatste flat zijn; getracht zal worden volgende projecten in laagbouw uit te voeren.

De behoefte aan studentenkamers dreigt ver uit te gaan boven het aanbod, en vooral op dit moment zijn er grote problemen. De hogeschool heeft echter nauwelijks mogelijkheden om verdere hulp te bieden.
In september 1976 zal de behoefte opnieuw toenemen, maar met het gereedkomen van de Dijkgraafflat wordt er weer een zekere verbetering verwacht.

Het vinden van vormen van medezeggenschap van studenten binnen de studentenflats die aanvaardbaar zijn voor bewoners en bestuurders heeft nog niet tot overeenstemming geleid. Voorstellen van de stichting studentenhuisvesting om dit te realiseren via woonbesturen werden niet in voldoende mate aanvaard.

De huren die de flatbewoners in rekening worden gebracht werden regelmatig verhoogd. Over deze verhoging, gezien

in het licht van het budget van de student, werden stappen ondernomen bij de Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen. In dit verband worden de nieuwe voorstellen inzake de studiefinanciering, die de Staatssecretaris mede namens de andere betrokken bewindslieden openbaar maakte, intensief bestudeerd.

De welzijnsvoorzieningen ten behoeve van studenten werden uitgebreid door completering van het "welzijnsteam" met een psycholoog en een nieuwe studentenarts. Dit team richt zich primair op de hulpverlening aan de individuele student. De samenwerking van al diegenen die zich met het welzijnswerk ten behoeve van studenten in ruime zin bezighouden werd geprojecteerd in de formatie van het Welzijnsoverleg dat allerlei welzijnsaspecten tezamen gaat bekijken.

De studenteneettafels, de mensae, in Wageningen gehouden bij de vier gezelligheidsverenigingen, worden sinds jaar en dag gesubsidieerd met een bescheiden bedrag dat door het betrokken ministerie wordt vastgesteld.
De gezelligheidsverenigingen lijden op de exploitatie verlies. Verlaging van de kosten lijkt maar in beperkte mate mogelijk, terwijl een voldoende verhoging van de prijs per maaltijd waarschijnlijk de deelname zo zal doen verminderen dat het voortbestaan van de eettafels en daarmede van de gezelligheidsverenigingen zelve in gevaar komt. Bovendien leven er in Den Haag gedachten om de subsidie geheel in te trekken en alleen een centrale mensa

te subsidiëren die behalve voor studenten ook toegankelijk is voor universiteitspersoneel. Deze voorstellen passen in het geheel niet in de Wageningse situatie, ook daar kennen wij een T.W.S. Het college van bestuur denkt mee over deze problemen, is behulpzaam en alert.

De lang verwachte sportnota kwam gereed en werd besproken in de hogeschoolraad. Naast het nog eens "op een rijtje zetten van de dingen" werden hier en daar tekorten gesignaleerd, zoals het ontbreken van een sporthal waardoor sommige sporten niet goed kunnen worden beoefend, maar de hoofdzaak was de problematiek rond de integratie van de sportvoorzieningen van studenten en niet-studenten. Deze integratie wordt onder meer belemmerd doordat de studentenvoorzieningen vaak meer gesubsidieerd worden dan de gemeentelijke, waardoor onvoorwaardelijke openstelling van elkaars faciliteiten niet mogelijk is. Een gezamenlijke commissie van de Gemeente en de Landbouwhogeschool studeert hierop.

Een sporthal - in 1972 van het programma afgevoerd in verband met de aanbestedingsstop - werd weer opgevoerd, zij het in bescheidener vorm. De goedkeuring werd zojuist verkregen.

Waar zoveel gezegd wordt over voorzieningen voor studenten - en er zou nog veel meer genoemd kunnen worden - komt misschien de vraag op of het welzijn van het personeel dan geen aandacht verdient.

Die aandacht is er zeker, maar er zijn weinig beslissingen - behalve dan misschien zoiets als een tropenrooster - die uitsluitend daarop zijn gericht. Het is meer zo dat bij allerlei maatregelen mede gelet wordt op welzijnsaspecten. Dat neemt niet weg dat met het groeien van de Landbouwhogeschool in tal en last, deze aspecten meer expliciet moeten worden.
Natuurlijk is er al jarenlang overleg in het OPAL, overigens pas dit jaar officieel geworden, over de rechtspositie van onze werknemers, en ook wel over andere zaken. Wij achten dit overleg van wezenlijk belang.

Vanuit een geheel andere hoek opereert de vaste commissie voor het personeelsbeleid, die ons als werkgever adviseert. De commissie bestudeerde onder meer de door velen gewenste ombudsman, maar constateerde dat het geenszins zeker is dat zo'n man (of vrouw) noodzakelijk is. Vandaar het voorstel om een jaar lang een proef te nemen met enkele vertrouwenslieden, zodat daarna geëvalueerd kan worden of een ombudsman bestaansrecht zou hebben.
Deze proef is inmiddels ingegaan. In een gedifferentieerde organisatie als de Landbouwhogeschool en zeker onder de W.U.B., hebben vele mensen voor kortere of langere tijd de functie van chef. Dit maakt het wellicht nodig aan hun vorming als zodanig enige aandacht te schenken. Wij wachten voorstellen van de commissie hierover met belangstelling af.

LH-waarheen?

Komend aan het eind van mijn rede is het verleidelijk om in te gaan op een aantal aspecten van LH-waarheen, ik zal dit echter niet doen. Het rapport van de commissie wordt nog dit jaar verwacht. Het zal bouwstenen moeten leveren voor een ontwikkelingsplan, vast te stellen door de hogeschoolraad.

Ik heb getracht namen van mensen die in de gebeurtenissen van het vorige jaar een rol hebben gespeeld, te vermijden. Nu wil ik echter enkele uitzonderingen maken. De eerste betreft Professor Leniger, die in januari 1975, in verband met zijn gezondheid, aftrad als rector magnificus en daarmede als lid van het College van Bestuur. Het college is dankbaar voor de bijdrage die hij aan ons werk heeft geleverd. Hij werd opgevolgd door Professor Van der Want. De volgende naam is die van Mevrouw Ten Zeldam, die met algemene stemmen herkozen werd als voorzitter van de hogeschoolraad. Met grote toewijding en begrip heeft zij de vergaderingen van de raad geleid. Buiten de vergaderingen stelde zij zich goed op de hoogte van de zaken die aan de orde zouden komen en voor het college van bestuur was en is zij een gewaardeerde adviseur.
Ten slotte dr. J.C. Zadoks, de eerste dekaan van de faculteit der landbouwwetenschappen, die zijn ambtsperiode van 3 jaar beeindigde en opgevolgd werd door dr.ir. Van Dusseldorp. Het college herinnert zich de heer Zadoks als de voorzitter van het faculteitsbestuur waarmede wekelijks

op prettige wijze werd overlegd. Wij, de gehele Landbouwhogeschool, zijn dr. Zadoks veel dank verschuldigd. Hij heeft wegen gebaand, waarbij het kapmes fors werd gehanteerd. Hij heeft de faculteit een gezicht gegeven en dit alles met grote kennis van zaken en niet aflatende ijver, fantasie en doorzettingsvermogen. Wij treden dr. Van Dusseldorp met sympathie en enige verwachting tegemoet.

Ik verklaar nu het Academisch Jaar 1975-1976 voor geopend!

augustus 1975

Bijlage

In het studiejaar 1974-1975 ontvielen de volgende personen de hogeschoolgemeenschap:
De heer H. Wien, oud 49 jaar, hoofd afdeling Post- en Archiefzaken, laatstelijk om gezondheidsredenen gedetacheerd bij de vakgroep Natuurbeheer, overleed op 22 november 1974.
Ir. F.W.J. van Es, wetenschappelijk ambtenaar I bij de vakgroep Bodemkunde en Geologie, overleed op 30 januari 1975.
Geheel onverwacht overleed dr.ir. K. Verkerk, wetenschappelijk hoofdmedewerker bij de vakgroep Tuinbouwplantenteelt, op 13 juli 1975 op 54 jarige leeftijd.

De uitslag van de verkiezing van leden voor de derde hogeschoolraad en de studentengeleding van de faculteitsraad werd bekend gemaakt op 21 april 1975. Het opkomstpercentage voor de geleding van het wetenschappelijk corps bedroeg 71, voor het technisch en administratief personeel 50 en voor de studenten 56. De verkiezing van de buitenuniversitaire leden van de hogeschoolraad had plaats in augustus 1975.
In mei 1975 is de samenstelling van het College van Dekanen herzien. In het vervolg zullen de leden van dit college niet meer en bloc aftreden, maar volgens een bepaald rooster.

Aan prof.dr. E.C. Wassink werd met ingang van 1 september 1974, in verband met het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, eervol ontslag verleend als hoogleraar in de fysiologie der planten. Sinds zijn benoeming in 1947 heeft hij de leiding gehad over het laboratorium voor Plantenfysiologisch Onderzoek. Voor het afscheidscollege en de daarna gehouden receptie bestond zeer grote belangstelling.

Op 1 september 1974 beëindigde prof.dr. A.M. Frens zijn werkzaamheden als buitengewoon hoogleraar in de dierfysiologie, waarin begrepen de stofwisseling van mens en dier. Hoewel reeds gepensioneerd op 1 september 1973 heeft prof. Frens nog gedurende een jaar college gegeven omdat niet tijdig in zijn opvolging kon worden voorzien.

Eveneens op 1 september 1974 ging prof.dr. J.W. Tesch, hoogleraar in de gezondheidsleer, met pensioen.

Dr. F.W. Broekman, wetenschappelijk hoofdmedewerker bij de vakgroep Fysische en kolloïdchemie, beëindigde zijn werkzaamheden op 1 december 1974 wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd.

De heer J. van Kranen, tuinman bij de afdeling Plantensystematiek en -geografie, botanische tuinen en plantsoenendienst verliet ultimo december 1974 de hogeschool na 43 jaar dienst. De hem wegens langdurige en trouwe dienst toegekende Ere Medaille in Brons verbonden aan de Orde van Oranje Nassau werd tijdens de afscheidsbijeenkomst uitgereikt.

Op 31 december 1974 legde ir. J. Bos zijn functie van

docent in de fruitteelt neer, na deze functie 21 jaar te hebben vervuld.
Op 1 januari 1975 is prof.dr. A.C. Schuffelen, hoogleraar in de landbouwscheikunde, op zijn verzoek eervol ontslag verleend wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Prof. Schuffelen is 45 jaren aan de hogeschool verbonden geweest, jaren waarin velen in binnen- en buitenland hem leerden kennen en waarderen.
Dr.ir. C. Baars, wetenschappelijk hoofdmedewerker van de vakgroep Weg- en Waterbouwkunde en Irrigatie, verliet ultimo februari 1975 de dienst wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd.
Per 1 september 1975 is prof.dr. H. Mulder, hoogleraar in de zuivelbereiding en melkkunde, op zijn verzoek eervol ontslag verleend wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Prof. Mulder was in de genoemde functie sinds 1949 aan de hogeschool verbonden.
Op 1 september 1975 is prof.dr.ir. G. Hellinga, hoogleraar in de bosbouw, op 65 jarige leeftijd met pensioen gegaan. Hij werd in 1957 in deze functie benoemd.
Vermelding verdient, dat dr. J.A. Faber, wetenschappelijk hoofdmedewerker bij de vakgroep Agrarische Geschiedenis, werd benoemd tot gewoon hoogleraar in de faculteit der letteren en tevens in de interfaculteit der aardrijkskunde en prehistorie aan de Universiteit van Amsterdam om onderwijs te geven in de economische en sociale geschiedenis.

Terzake van de onderwijsvoorzieningen kan het volgende worden vermeld.

Dr. A.F.H. Besemer, hoofd van Fytofarmaceutische Zaken van de Planteziektenkundige Dienst, is ingaande 1 januari 1974 benoemd tot buitengewoon lector in de fytofarmacie.
Prof.dr. J.G. ten Houten, die sinds 1971 als buitengewoon hoogleraar in de kennis van de luchtverontreiniging aan onze hogeschool verbonden is, werd met ingang van 1 oktober 1974 benoemd tot gewoon hoogleraar in dat vakgebied.
Dr.ir. D.B.W.M. van Dusseldorp, wetenschappelijk hoofdmedewerker van de vakgroep Agrarische Sociologie van de niet-westerse gebieden, werd met ingang van 1 augustus 1974 benoemd tot gewoon lector in de sociologische aspecten van de ontwikkelingsplanning in de niet-westerse gebieden.
Dr. C.C. Oosterlee, wetenschappelijk hoofdmedewerker van de vakgroep Veeteelt/veehouderij, werd met ingang van 1 januari 1975 benoemd tot gewoon hoogleraar in de veeteeltwetenschap. Hiermede is voorzien in de vacature die ontstond door het overlijden van prof.dr. Th. Stegenga.
Per 1 januari 1975 werd dr. A.M. van der Woude, wetenschappelijk hoofdmedewerker van de vakgroep Agrarische Geschiedenis, benoemd tot gewoon hoogleraar in de agrarische geschiedenis. Deze plaats was vacant sinds de pensionering van prof.dr. B.H. Slicher van Bath.
Dr. P.W.M. van Adrichem, directeur van de Europese researchfarm van de firma Merck en Co in Tourinnes St. Lambert (B), werd per 20 januari 1975 benoemd tot gewoon hoogleraar in de algemene en huisdierfysiologie. Hiermede is voorzien in de vacature ontstaan door de pensionering van prof. Frens.

Prof.ir. M.M.G.R. Bol, sinds 1971 buitengewoon hoogleraar in de bosbouwtechniek werd met ingang van 1 augustus 1975 benoemd tot gewoon hoogleraar in dat vakgebied.
Per 1 december 1974 werd tot hoofd van de afdeling Onderwijs en Wetenschap van het bureau van de hogeschool benoemd dr. J.J. Broeder, als opvolger van mr. P.J. Verschoof. Voorheen was dr. Broeder verbonden aan de Universiteit te Utrecht.
Dr. P.B. Defarès, medewerker van het psychologisch laboratorium van de Universiteit van Amsterdam werd ingaande 1 september 1975 benoemd tot gewoon hoogleraar in de sociale psychologie. Hiermede is voorzien in de vacature ontstaan door het aftreden van prof.dr. J.A.A. van Leent.
Met ingang van 1 september 1975 werd dr. E.A. Huisman, verbonden aan de Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij te Utrecht, benoemd tot buitengewoon hoogleraar in de visteelt en visserij.
Een voorstel is ingediend tot het instellen van een buitengewoon lectoraat in de wetenschappelijke-informatieverzorging. Hiermede wordt het werk van dr.ir. D.J. Maltha, die de cursus literatuuronderzoek en schriftelijk rapporteren heeft opgebouwd, in enigszins gewijzigde vorm voortgezet.
Er worden plannen uitgewerkt ten behoeve van de ontwikkeling van de situationele gezondheidskunde. Dit moet een uitbreiding worden van het vakgebied de gezondheidsleer, waarin prof. Tesch doceerde.
Een voorstel is ingediend teneinde de instelling van een wisselleerstoel mogelijk te maken. Benoemingen voor zo'n

leerstoel zullen telkens voor de duur van één jaar gelden, waarbij getracht zal worden exellerende hoogleraren aan te trekken.
Een voorstel tot instelling van een buitengewoon ordinariaat of lectoraat in de ethologie is door de Faculteit ingediend.
Ten behoeve van het onderwijs in de diertoxonomie zal een aparte sectie bij de vakgroep Entomologie worden ingericht.
De minister van Landbouw en Visserij verleende machtiging tot de instelling van twee bijzondere leerstoelen door de Stichting Landbouwhogeschoolfonds. Dit zijn een bijzondere leerstoel voor het geven van onderwijs in de geschiedenis der natuurwetenschappen, in het bijzonder de samenhang tussen de ontwikkeling in deze wetenschappen en de ontwikkeling in de maatschappij en een bijzondere leerstoel in de teledetectie, non-destructieve spectrale karakterisering van materialen onder natuurlijke conditie.
De Faculteit ging akkoord met de oprichting van een Audiovisueel Centrum. De opbouw gebeurt in drie fasen, waarvan de eerste nu opgang gebracht is.
De Faculteit koos voor een nieuwe opzet van de propaedeutische studie, waarbij negen programma's worden ingevoerd in plaats van de huidige drie. De uitvoering hiervan zal niet vóór 1977 zijn beslag kunnen krijgen.
De Faculteit besloot het opnemen van het vak "Wetenschap en Samenleving" in de kandidaats A studie mogelijk te maken.
De Faculteit sprak zich positief uit voor het scheppen van

meer mogelijkheden voor wiskundige specialisaties binnen de bestaande studierichtingen.
Verschillende commissies verdiepten zich in de problemen van de botanische vakgroepen. Andere commissies hielden zich bezig met de bosbouwvakgroepen. Tot instelling van super-vakgroepen botanie en bosbouw werd nog geen aanleiding gezien.
Een aantal onderscheidingen viel ten deel aan leden van de hogeschoolgemeenschap.
De Franse regering benoemde prof.dr.ir. F. Hellinga tot officier in de Ordre du mérite agricole.
De Joost Halbertsmaprijs 1974 werd verleend aan dr. J.A. Faber voor zijn publikatie "Drie eeuwen Friesland, economische en sociale ontwikkelingen van 1500 tot 1800".
De Unielever Chemieprijs 1974 werd op 18 oktober 1974 uitgereikt aan de heer Th.M. Lexmond, zesdejaars student milieuhygiëne, in verband met de bewerking van een onderwerp inzake de bodemverontreiniging.
Dr. A.F.H. Besemer werd op 28 november 1974 benoemd tot officier in de Orde van Oranje Nassau.
Dr.ir. M. Oostenbrink, lector bij de vakgroep Nematologie werd benoemd tot ereburger van de gemeente General Trias op de Philippijnen in verband met het opstellen van een "crop protection scheme", samen met enkele Duitse collega's, die eveneens ereburger werden.
Prof.dr. M.W. Mörzer Bruyns werd door Prins Bernhard benoemd tot ridder in de Orde van de Gouden Ark voor bijzondere verdiensten op het gebied van natuurbescherming en

natuurbehoud.
Bij de opening van het academisch jaar werd de Landbouwhogeschoolfonds-prijs 1974 uitgereikt aan drie Wageningse onderzoekers. De bekroonden zijn dr.ir. J. Hoeks van het Instituut voor Cultuurtechniek en Waterhuishouding, drs. C.J. Stigter van de vakgroep Natuur- en weerkunde en dr. G.J. Fleer van de vakgroep Fysische en kolloïdchemie.
Ter gelegenheid van de 57e dies natalis van de Landbouwhogeschool werd aan dr.ir. C.W. Raven de prijs van het Landbouwhogeschoolfonds 1975 toegekend voor zijn proefschrift "Chlorophyl formation and phytochrome".
In het kader van de diesviering van de LH, organiseerde de Faculteitskring op 7 maart een Belgisch-Nederlandse avond.
Het thema voor de dies 1975 was "Wetenschap en samenleving". Dit thema werd door prof.dr. H.W. Julius, oud-buitengewoon hoogleraar in de hygiëne te Utrecht, van de natuurwetenschappelijke kant belicht, waarna prof.dr. A.K. Constandse, buitengewoon hoogleraar in de sociaal wetenschappelijke grondslagen van de urbane planologie aan de LH, het sociaal wetenschappelijke aspect behandelde.
Het curatorium van de Justus von Liebig prijs verleende een beurs aan de heer J.H.M. Wijnands, die bedrijfseconomie aan de LH studeert.
De prijs van de Stichting M.W. Beijerink-Virologie Fonds, die om de drie jaar wordt verleend, werd in juni 1975 toegekend aan dr. E.M.J. Jaspers, lector in de biochemie aan de Universiteit te Leiden en aan prof.dr. A. van Kammen,

hoogleraar in de moleculaire biologie aan de LH.
Prof.dr. E.H. Kampelmacher ontving in juli 1975 tijdens het 20e veterinaire wereldcongres van de World Association of Veterinary Food Hygienists een onderscheiding van de Amerikaanse afdeling van de associatie.
Ultimo augustus 1975 is de H.H. Buismanprijs uitgereikt aan prof.dr. H. Mulder en dr. P. Walstra voor het wetenschappelijk onderzoek, dat zij gedurende een reeks van jaren hebben uitgevoerd op het gebied van melkvet en melkvetrijke produkten.

Verschillende gebeurtenissen

Met betrekking tot de bouwactiviteiten verdient vermelding dat het gebouw voor maatschappijwetenschappen "De Leeuwenborch" op 6 september 1974 officieel geopend werd door de directeur van het landbouwonderwijs van het ministerie van Landbouw en Visserij, ir. P. van der Schans. Op 12 september 1974 sprak de secretaris-generaal van het ministerie van Landbouw en Visserij, mr. G. van Setten, de openingsrede uit voor het "Biotechnion".
Er is een aanvang gemaakt met de bouw van het nieuwe veeteeltcomplex "Zodiac", waar de vakgroepen Veefokkerij, Veehouderij, Tropische veehouderij, Visteelt en visserij en Experimentele diermorfologie en celbiologie in zullen worden gehuisvest.

Per 1 december 1974 traden in dienst drs. B.O.M. Riksen, als studentenpsycholoog, en drs. P.C. Harting, als

studentenarts. Beide functionarissen vormen samen met de studentendecanen en hun staf het Bureau Studentenwelzijnszorg, dat per 1 december zijn werkzaamheden kon beginnen.
De studentenpastor J. Brederode vertrok per 1 december 1974, na hier vanaf 1964 werkzaam te zijn geweest. Als nieuwe pastor werd drs. P.J. van Middelaar aangesteld ingaande 1 juli 1975.
In het kader van het Studium Generale werden onderwerpen behandeld inzake sexuele relaties in de maatschappij, politiek en de politicologie, de psycho-analyse, defensie, Brecht, visies op ontwikkeling.
In januari 1975 studeerden de twee eerste ingenieurs af in de studierichting moleculaire wetenschappen, H. Jochemsen en B. Harder.
In juni 1975 slaagden de eerste ingenieurs in de studierichting milieuhygiëne: mej. E.L. Thijssen en A.J. Oortgiesen.
In februari 1975 vierde Unitas Wageningen zijn veertigjarig jubileum.
De LH Sportstichting organiseerde ter gelegenheid van zijn 4e lustrum in april 1975 een aantal evenementen.
Op 23 juni 1975 opende Prins Claus als voorzitter van de Stichting Nederlandse Vrijwilligers de 15e "Agromisa" week.
Op 2 juli 1975 had de uitreiking plaats van 24 M.Sc. diploma's, ter afsluiting van de tweede M.Sc. opleiding "Bodem en Water". De afgestudeerden kwamen uit 17 landen.
De Stichting opleiding van analisten (Stova) werd per 1 augustus 1975 van avondschool omgezet in dagschool.

Door samenwerking tussen Stova en LH zal er in belangrijke mate sprake kunnen zijn van integratie van het Stova-onderwijs met het onderwijs van de hogeschool.
Op 5 maart 1975 werd aan het laboratorium voor Entomologie de instructiefilm "Microchirurgische operaties bij de Coloradokever" voor genodigden vertoond. De film werd door de Stichting Film en Wetenschap vervaardigd. Naderhand werd de film bekroond door de Internationale Vereniging voor Wetenschappelijke Film.
Prof.dr.ir. P. Buringh van de vakgroep Tropische Bodemkunde is benoemd tot voorzitter van een stuurgroep, die moet nagaan of kunstmanen nuttig kunnen zijn voor de landbouw in ontwikkelingslanden. De stuurgroep is door minister Trip geinstalleerd.
Op 15 april 1975 heeft het ministerie van Landbouw en Visserij twee commissies ingesteld op het gebied van de plantenteelt in kweekbuizen, waarin onderzoekers van de Landbouwhogeschool belangrijke rollen zijn toebedeeld.
Het onderzoek bij de vakgroep Tuinbouwplantenteelt boekte de laatste jaren grote vooruitgang bij de vermeerdering van tuinbouwgewassen in kweekbuizen.

Op 14 november 1974 bezocht een groep van 20 historici, onderzoekers van universiteiten in Uppsala, Göteborg en Umeå de vakgroep Agrarische geschiedenis.
Op 9 en 10 december 1974 brachten de directeur-generaal van het Franse ministerie van Landbouw, de heer G. Constant en zijn medewerker, de heer B. de Largentaye een bezoek

aan de hogeschool.
Staatssecretaris dr. G. Klein bezocht op 29 januari 1975 de LH.
Op 31 januari 1975 waren vijf vertegenwoordigers van het polytechnisch instituut van de Universiteit van Hanoi de gasten van de LH-Vietnamcommissie.
Op 8 april 1975 was de ambassadeur van Costa Rica, dr. J. Miranda Martinez met zijn vrouw en dochter de gast van de Landbouwhogeschool.
De hogeschool ontving op 15 april 1975 de Regierungspräsident dr. E. Möcklinghoff van Munsterland.
In mei 1975 was de New Castle Study Group, de "coming men" in de Engelse landbouw, de gast van de LH. Ook bezocht in mei een groep van 7 Poolse kranten-, radio- en televisieredacteuren de LH, evenals een groep van 17 Nederlandse landbouwjournalisten.
In het kader van de uitwisselingsovereenkomst tussen de landbouwhogescholen te Warschau en Wageningen bezochten 20 studenten en 2 stafleden onder leiding van dr.ir. J.G. Veldink Polen in de periode van 8 t/m 24 juni 1975.
De traditionele voorlichtingsdagen voor aankomende studenten op 7 en 14 december 1974 genoot de belangstelling van ongeveer 2600 bezoekers, waarbij 1087 eindexaminandi, van wie 617 zeiden van plan te zijn aan de LH te gaan studeren.

Studentenaantallen

	Studiejaar 1974/75	1973/74
Voor volledig onderwijs ingeschreven eerstejaars propaedeutische studenten:	755 (jan.'75)	618
Voor volledig onderwijs ingeschreven propaedeutische, kandidaats- en doctoraalstudenten	3.701 (jan.'75)	3.359
Voor promotie of ander doel ingeschreven	24 (jan.'75)	23
Totaal aantal ingeschrevenen	3.725 (jan.'75)	3.382
Aantal afgestudeerden (september t/m juni)	340	290
Aantal promoties	39	30

Personeel - formatieplaatsen

	1 januari 1975	1-1-1974
Aantal gewone hoogleraren	80	78
Aantal gewone lectoren	29	28
(Aantal buitengewone en bijzondere hoogleraren en lectoren)	(18)	(18)
Aantal wetenschappelijke medewerkers	426	399
Aantal wetenschappelijke assistenten	44	27
Aantal technisch en administratief personeel	1.084	1.046
Totale formatie	1.663(+18)	1.578(+18)